

บทที่ 7

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว : กรณีศึกษาด้าเมืองออน กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ

1. ศึกษาความเป็นมาของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวกรณีด้าเมืองออนของคณะกรรมการหมู่บ้าน บ้านสหกรณ์ 2 หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านสหกรณ์ กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ จากอดีตถึงปัจจุบัน
2. ศึกษาบทบาท ศักยภาพและความพร้อมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวกรณีด้าเมืองออน กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อพัฒนาแนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว กรณีด้าเมืองออน กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มประชากรที่จะศึกษาวิจัย (Population) เป็นประชากรตัวอย่างขององค์การบริหารในระดับหมู่บ้านและผู้เกี่ยวข้อง โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงแบ่งออกเป็น

1. คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) อันประกอบด้วย
 - ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน
 - ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง 1 คน
 - กรรมการฝ่าย (ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง) 8 คน
2. ประชาชนในหมู่บ้านที่เกี่ยวข้อง แยกเป็น
 - ผู้จำหน่ายบัตรเข้าชมด้า 1 คน
 - ผู้นำเที่ยว 1 คน
 - ผู้จำหน่ายดอกไม้ 1 คน
 - ผู้จำหน่ายสินค้าในร้านค้า 1 คน
 - ผู้ดูแลและรับจอดรถ 1 คน
3. ที่ปรึกษาคณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย
 - ปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบล 1 คน
 - พัฒนาการผู้ประสานงานประจำตำบล 1 คน

- ครูใหญ่โรงเรียนบ้านสหกรณ์ 2	1 คน
- ศึกษาพิเศษที่ประจำสำนักงาน การประถมศึกษากิ่งอำเภอแม่ออน	1 คน
4. คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	
- ประธานคณะกรรมการบริหาร อบต.	1 คน
- กรรมการบริหาร อบต.	1 คน
- เจ้าหน้าที่การคลังของ อบต.	1 คน
5. ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ	1 คน
6. พัฒนาการกิ่งอำเภอ	1 คน
7. ป่าไม้กิ่งอำเภอ	1 คน
8. เจ้าอาวาสวัดถ้ำเมืองออน	1 คน
9. คณะกรรมการวัดถ้ำเมืองออน	1 คน
10. เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เขตที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ ที่เกี่ยวข้อง	1 คน
11. เจ้าหน้าที่สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัด เชียงใหม่ ผู้รับผิดชอบโครงการหมู่บ้านสหกรณ์ สันกำแพง กิ่งอำเภอแม่ออน	1 คน
12. ประชาชนในหมู่บ้านและนักท่องเที่ยว	5 คน
รวมจำนวนประชากร	35 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้นำข้อมูลซึ่งเก็บรวบรวมได้ มาทำการจัดหมวดหมู่ จัดระบบ และศึกษา วิเคราะห์อย่างละเอียด โดยใช้สถิติอย่างง่าย คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage) พร้อมทั้งจะมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive) เพื่อให้สอดคล้องกับ แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งนี้ เพื่อจะได้มีความเข้าใจถึงผลการวิจัยให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การวิเคราะห์ข้อมูลจะมีการวิเคราะห์ ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามซึ่งเป็น เอกสารชุดที่ 2 เป็นการสอบถามทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว และความคิดเห็นต่อการจัดการรวมทั้งข้อเสนอแนะ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยจะนำเสนอในรูปแบบของตารางร้อยละพร้อมอภิปรายในแต่ละตารางรวมทั้งจะได้วิเคราะห์สรุปในตอนสุดท้าย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นเอกสารชุดที่ 1 และเอกสารชุดที่ 3 โดยจะวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว 5 ประเด็น กล่าวคือ 1) บทบาทการประชาสัมพันธ์และการตลาด 2) บทบาทการสำรวจค้นหาและการก่อสร้างทรัพยากรท่องเที่ยว 3) บทบาทการบริหารและการจัดการแหล่งท่องเที่ยว 4) บทบาทการวางแผนพัฒนาและการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว 5) บทบาทการรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว การวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจะเสนอข้อมูลในรูปแบบการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Discriptive Approach) การวิเคราะห์จะเป็นไปตามสภาพความเป็นจริง (Real) พร้อมทั้งอธิบายในลักษณะที่เป็นเหตุเป็นผลกัน

แต่การวิเคราะห์ทั้งสองอย่างนี้ จะไม่ได้พิจารณาแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด แต่จะนำเอาผลที่ได้วิเคราะห์ในเชิงปริมาณมาตรวจสอบกับผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ และขณะเดียวกันก็จะนำผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพตรวจสอบกับผลวิเคราะห์เชิงปริมาณอีกทางหนึ่งด้วย ทั้งนี้เพื่อจะให้การศึกษามีความสมบูรณ์เป็นเหตุเป็นผลมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

7.1 สรุปผลการวิจัย

7.1.1 ความเป็นมาของการจัดแหล่งท่องเที่ยวบริเวณถ้ำเมืองออนเป็นผลมาจากความเชื่อทางพระพุทธศาสนาโดยมีความเชื่อว่าหินงอกภายในถ้ำเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีพระเกษาของพระพุทธเจ้าบรรจุอยู่ การพัฒนาบูรณะเป็นรูปเป็นร่างเมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2472 ได้มีนักบุญล้านนาไทย คือ ครูบาศรีวิชัยได้มาเป็นประธานในการบูรณะถ้ำจนได้ถูกนับถือให้เป็นแหล่งศักดิ์สิทธิ์ของชุมชนออนหลายซึ่งเป็นชุมชนใหญ่ ต่อมาได้มีการจัดการบูรณะในปี พ.ศ. 2512 โดยการนำของนายอำเภอสันกำแพงในสมัยนั้น มีการบูรณะทำความสะอาด ทำสะพานไม้สำหรับเข้าไปเยี่ยมชมภายในบริเวณถ้ำ มีการบริหารการท่องเที่ยวกันตามความเชื่อ ความศรัทธาของประชาชนในหมู่บ้าน และมีประเพณีทำบุญสงฆ์พระธาตุนมผา (ซึ่งเป็นหินงอก) ทุกเดือนมิถุนายนของทุกปี ต่อมาในปี พ.ศ. 2533 ทางรัฐบาลได้มีนโยบายพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยให้แต่ละอำเภอเสนอโครงการในลักษณะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อำเภอสันกำแพงเสนอโครงการพัฒนาถ้ำเมืองออน ได้รับงบประมาณสนับสนุนปี พ.ศ.2533 ซึ่งเป็นปีแรก 75,520 บาท และต่อมาในปี พ.ศ. 2534 , พ.ศ. 2535, พ.ศ. 2536 อำเภอสันกำแพงได้รับงบประมาณเพิ่มเติมรวมยอด งบประมาณทั้งหมดหลายล้านบาท ต่อมาในปี พ.ศ. 2539 คณะกรรมการหมู่บ้านสหกรณ์ 2 หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านสหกรณ์ ได้เข้ามาบริหารจัดการการท่องเที่ยวจนถึงปัจจุบัน

7.1.2 บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการประชาสัมพันธ์และการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว พบว่าการประชาสัมพันธ์มีบ้างพอสมควร แต่ก็ดำเนินการอยู่ในระดับต่ำมีเพียงแต่การติดป้ายบอกทาง การทำบอร์ดประชาสัมพันธ์บริเวณใกล้ถ้ำ การประชาสัมพันธ์โดยออกเสียงตามสถานีวิทยุท้องถิ่น เพื่อชักชวนให้ประชาชนได้มาเที่ยวบริเวณถ้ำและร่วมพิธีสงฆ์พระธาตุมหารวมทั้งการแข่งขันบั้งไฟ นอกเหนือจากนี้ไม่ปรากฏว่าได้ดำเนินการการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบใดอื่นอีกสำหรับบทบาทในการจัดการด้านตลาดก็ไม่ปรากฏว่าได้มีการดำเนินการแต่อย่างใด ไม่ได้มีการพัฒนาแต่อย่างใด แต่ก็มีแนวคิดที่จะจัดการตลาดโดยทำเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้เคียง เช่น น้ำพุร้อนสันกำแพง หรือรุ่งอรุณรีสอร์ท เป็นต้น

7.1.3 บทบาทการสำรวจค้นหาและก่อสร้างทรัพยากรการท่องเที่ยว การสำรวจค้นหาและการก่อสร้างทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวถ้ำเมืองออนปรากฏว่ามีหลายลักษณะกล่าวคือทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติบริเวณถ้ำเมืองออนมีทรัพยากรหลายอย่าง เช่น ถ้ำเมืองออนและถ้ำอื่น ๆ ต้นไม้ร่มรื่น อากาศเย็นสบายเพราะอยู่บนภูเขาสูง มีทรัพยากรประเพณีศิลปวัฒนธรรม กล่าวคือ มีความเชื่อเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ของพระธาตุมหารวมโดยมีประเพณีเดือน 9 เปีง (ประมาณเดือนมิถุนายน ของทุกปี) จากการศึกษาค้นคว้าได้มีการสำรวจ ค้นหาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้เคียง เช่น มีแนวคิดที่จะพัฒนาถ้ำอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงนับสิบถ้ำเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นมาอีก ชื่อถ้ำเหล่านี้ เช่น ถ้ำเวียงฟ้า ถ้ำลม ถ้ำกลบ ถ้ำหมี ถ้ำดูบ ถ้ำไม้สัก ถ้ำน้ำบ่อ ถ้ำขี้วัว เป็นต้น

สำหรับการก่อสร้างทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวประเภทสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวในอดีตเป็นบทบาทของประชาชนเป็นหลัก ต่อมาหน่วยงานของรัฐเข้าไปดำเนินการพัฒนาดังจะเห็นจากการของงบประมาณจากรัฐบาลในปี พ.ศ 2533 - 2536 ซึ่งดำเนินการโดยองค์กรของรัฐก่อสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวกได้แก่ การก่อสร้างบันไดคอนกรีตเสริมเหล็ก จัดระบบทางเดินภายในถ้ำ จัดระบบไฟฟ้าและแสงสว่าง การทำราวกันตก จัดที่นั่งพัก การป้องกันดินหน้าผาพังทลาย การสร้างซุ้มขายอาหารและเครื่องดื่ม การสร้างลานจอดรถมอเตอร์ไซค์ รถยนต์ ห้องน้ำ ห้องส้วม ปรับปรุงถนนและการระบายน้ำ เป็นต้น อาจจะกล่าวได้ว่าบทบาทในการก่อสร้างทรัพยากรการท่องเที่ยวจะดำเนินการโดยองค์กรภาครัฐมากกว่าองค์กรของประชาชนในท้องถิ่น

7.1.4 บทบาทในการบริหารและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวซึ่งผู้ศึกษาได้แบ่งออกเป็น 5 กิจกรรมย่อย คือ

7.1.4.1 การจัดเก็บผลประโยชน์ ในอดีตค่าธรรมเนียมในการจัดเก็บจะถูกโอนเข้าไปรวมเป็นรายได้ของอำเภอสันกำแพงเป็นหลัก ต่อมาคณะกรรมการหมู่บ้านได้เริ่มเข้า

ดำเนินการบริหารการจัดเก็บผลประโยชน์ซึ่งได้มาจากค่าประมูลขายดอกไม้ ปีละ 17,000 บาท ค่าประมูลในการขายอาหารและเครื่องคั้ม ปีละ 3,000 บาท ค่าขายบัตรที่ยวชมถ้ำปีละประมาณ 240,000 บาท ค่าประมูลเก็บค่าจอตกรมอเตอร์ไซด์และห้องน้ำปีละ 3,000 บาท นอกจากนี้ก็มีรายได้จากการตั้งตู้บริจาค ซึ่งจากการสอบถามคณะกรรมการ ไม่ได้มีการจัดบันทึกทำให้ไม่สามารถทราบว่ามีปีหนึ่งจะได้รายรับเท่าไร

7.1.4.2 การจัดสรรงบประมาณรายจ่าย จะมีการดำเนินการดังนี้ ค่าประมูลขายดอกไม้ ค่าประมูลขายอาหารและเครื่องคั้ม รวมทั้งค่าประมูลลานจอตกรมอเตอร์ไซด์ ปีละ 23,000 บาท จะมอบให้วัดถ้ำเมืองออน นอกจากนี้ก็จะมอบเป็นทุนอาหารกลางวันแก่เด็กนักเรียนในสังกัดโรงเรียนเขตตำบลบ้านสหกรณ์ 6,000 บาท สำหรับรายได้ซึ่งได้จากการขายบัตรนำที่ยวชมถ้ำจ่ายเป็นค่าจ้างคนขายบัตร คนเก็บบัตร คามัคคุเทศก์ ค่าไฟฟ้า ค่าตอบแทนผู้จัดการรวมทั้งเป็นกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งจะไม่ขอก้าวในรายละเอียดในส่วนนี้

7.1.4.3 การรักษากฎระเบียบของการท่องเที่ยว

ในการเที่ยวบริเวณถ้ำ คณะกรรมการหมู่บ้านได้วางกฎเกณฑ์ในการท่องเที่ยวคือ ห้ามพกพาอาวุธ ห้ามจุดดอกไม้ไฟในถ้ำ ห้ามนำสุราหรืออาหารไปดื่มกินในบริเวณถ้ำ ห้ามทิ้งขยะในบริเวณถ้ำ การห้ามจุดธูปเทียนในถ้ำ สำหรับเวลาเปิด-ปิด จะเปิดทุกวัน ตั้งแต่เวลา 08.00 น. และปิดเวลา 17.00 น. อนึ่งกฎระเบียบเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวจะถูกบังคับใช้ ก็ต่อเมื่อได้ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการวัดถ้ำเมืองออน และประชาชนในหมู่บ้านได้รับทราบและอนุมัติให้ใช้ได้ก่อน

7.1.4.4 การบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว

การบำรุงรักษาความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยวใช้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลแหล่งท่องเที่ยวเป็นคนดำเนินการ เช่น คนขายบัตร คนเก็บบัตร มัคคุเทศก์ ทำความสะอาดบริเวณบันไดนาค บริเวณภายในถ้ำ ส่วนบริเวณลานจอตกรมอเตอร์ไซด์และห้องน้ำรวมทั้งบริเวณซุ้มขายอาหารและเครื่องคั้ม ผู้ที่ประมูลเก็บค่าจอตกรมอเตอร์ไซด์และผู้ประมูลขายอาหารเป็นคนช่วยเหลือกัน ส่วนบริเวณรอบ ๆ ถ้ำได้มีการปลูกต้นไม้เพื่อให้เป็นป่าชุมชน ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งต้นไม้บางส่วนจะถูกปลูกรอบบริเวณถ้ำ และมีการปลูกซ่อมแซมทุกปี

7.1.4.5. การจัดการให้บริการด้านสาธารณูปโภค

การจัดการด้านสาธารณูปโภค ก็มีการบริการด้านห้องส้วมแก่นักท่องเที่ยว มีบริการด้านไฟฟ้าและแสงสว่างในบริเวณถ้ำรวมทั้งบริเวณนอกถ้ำ นอกจากนี้ยังมีการบริการนำคั้มแบบพื้นบ้านโดยใส่แห้งกั้น้ำ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถใช้อุปโภคได้ ส่วนการบริการ

ด้านอื่น ๆ ยังไม่มี ซึ่งในอนาคตจะมีระบบน้ำประปาได้ต่อมาถึงบริเวณลานจอดรถ ชุ่มชวยอาหาร รวมทั้งบริเวณหน้าถ้ำ เป็นต้น

7.1.5 บทบาทในการวางแผนและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว

ในการวางแผนและการพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวของคณะกรรมการหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นการวางแผนด้านก่อสร้างอาคารหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวเป็นหลักซึ่งการวางแผนเหล่านี้เป็นแนวความคิดของคณะกรรมการหมู่บ้านแทบทั้งหมด ผู้ศึกษาคาดว่าถ้าหากสามารถวางแผนและนำไปสู่การปฏิบัติได้ ก็ย่อมนำมาซึ่งความเข้มแข็งของคณะกรรมการหมู่บ้านเอง และจะสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เจริญก้าวหน้าได้ อนึ่งหากมีการวางแผนในการบริหารคน แล้วควรมีการจัดการด้านการเงินให้ถูกต้องสามารถตรวจสอบได้อีกด้วย

7.1.6 บทบาทในการจัดการด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย

บทบาทในการจัดการด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัยในบริเวณถ้ำเมืองออน คณะกรรมการหมู่บ้านได้ประสานกับสถานีตำรวจภูธร กิ่งอำเภอแม่ออน จัดเจ้าหน้าที่ตำรวจมาตรวจสถานที่ทุกวัน ๆ ละ 2 นาย นอกจากนี้ก็มีการป้องกันยามเกิดไฟดับภายในถ้ำ โดยให้นักท่องเที่ยวอยู่กับที่และมีคนดูแลจะจัดไฟฉายไปปรับให้ขึ้นมาจากถ้ำ ถ้าหากมีไฟไหม้ป่ารอบ ๆ ถ้ำแล้ว ก็จะขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ดับไฟป่าของกรมป่าไม้ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ใกล้เคียง เป็นต้น

7.2 อภิปรายผล

การศึกษายบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษาถ้ำเมืองออน กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

ประวัติความเป็นมาของการจัดการถ้ำเมืองออน เพื่อการท่องเที่ยวนั้นมีประวัติความเป็นมาเริ่มที่ความเชื่อในการนับถือศาสนาของประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะพุทธศาสนิกชน โดยเชื่อว่าหินงอกซึ่งเกิดจากหยดน้ำที่มีหินปูนเป็นส่วนผสมสำคัญไหลออกจากผนังถ้ำ ทำให้เกิดหินงอกมีสีขาวขุ่นคล้ายน้ำมัน และมีลักษณะคล้ายกับเจดีย์ (เจดีย์ภาษาไทยเหนือจะเรียกว่าธาตุ) จึงเรียกว่าพระธาตุนมผา ซึ่งต่อมาครุฑาศรีวิชัยซึ่งเป็นพระภิกษุที่ชาวไทยล้านน่านับถือ ได้นำพุทธศาสนิกชนไปบูรณะบริเวณถ้ำเมืองออน จึงก่อให้เกิดประเพณีสร้างน้ำพระธาตุนมผาทุก ๆ ปี โดยกำหนดให้มีพิธีในเดือนเก้าเป็ง (เดือนมิถุนายน) ประชาชนที่นับถือทั่วไป ที่นับถือศาสนาพุทธ มีความเชื่อว่าพระธาตุนมผาเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเชื่อกันว่าในพระธาตุนมผามีพระเกษา (เส้นผม) ของพระพุทธเจ้าบรรจุอยู่ ต่อมาได้มีการบูรณะโดยการนำของข้าราชการจากส่วนภูมิภาค กล่าวคือ นายอำเภอต้นกำเนิดในสมัยนั้น (พ.ศ.2510) คือ นายสวัสดิ์ วรพงษ์ ได้ริเริ่มบูรณะให้สภาพถ้ำให้ดีขึ้นโดยขอความร่วมมือจากนักธุรกิจ ประชาชนได้ร่วมกันบูรณะให้ดีขึ้น สืบเนื่องมาจวบจน

ปี พ.ศ. 2533 - 2536 นายอำเภอสันกำแพงคนต่อมาได้มีนโยบายพัฒนาอำเภอเมืองออนเพื่อการท่องเที่ยวโดยการจัดงบประมาณพัฒนาอำเภอให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยว ซึ่งได้ส่งผลมาจนถึงปัจจุบัน และประมาณไม่กี่ปีที่ผ่านมาคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ได้เข้าไปมีบทบาทในการจัดการจวบจนถึงปัจจุบัน

บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอาจจะกล่าวได้ว่าควรมี 5 ลักษณะ กล่าวคือ

1. บทบาทในการประชาสัมพันธ์และการท่องเที่ยว

การประชาสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวของประเทศไทยเรานั้นจะเป็นบทบาทขององค์กรของรัฐโดยเฉพาะหน่วยราชการส่วนกลางอย่างเช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) หรือหน่วยราชการส่วนภูมิภาค เช่น อำเภอ จังหวัด ฯลฯ เป็นต้น กรณีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของอำเภอเมืองออน บทบาทในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเป็นบทบาทของข้าราชการหรือหน่วยราชการส่วนภูมิภาค คือ นายอำเภอสันกำแพง หน่วยราชการที่สังกัดอำเภอสันกำแพง และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สาขาจังหวัดเชียงใหม่ คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ยังไม่ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์เท่าที่ควร ดำเนินการก็เพียงแต่ติดป้ายชี้เส้นทางคมนาคมและเชิญชวนพุทธศาสนิกชนเข้ามาร่วมทำบุญตรงน้ำพระธาตุนวมผาเท่านั้น ส่วนบทบาทในการจัดการด้านตลาดนั้นไม่ปรากฏ ซึ่งบทบาทในด้านนี้มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพราะจะนำรายได้มาสู่หมู่บ้านได้เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม

2. บทบาทในการสำรวจค้นหาและการก่อสร้างทรัพยากรการท่องเที่ยว

การสำรวจค้นหาและการก่อสร้างทรัพยากรการท่องเที่ยว การดำเนินการที่ผ่านมาประชาชนในท้องถิ่นมีบทบาทในการสำรวจค้นหาแหล่งท่องเที่ยว ก็เพราะว่าเป็นผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความชำนาญในพื้นที่ จะเห็นได้ว่ารู้จักแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียง เช่น ถ้ำเวียง ถ้ำลม ถ้ำกลบ เป็นต้น ส่วนการก่อสร้างทรัพยากรท่องเที่ยว คณะกรรมการหมู่บ้านในฐานะเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มีบทบาทในการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว แต่เนื่องจากยังขาดศักยภาพด้านทรัพยากรหลายด้านจึงไม่สามารถดำเนินการได้โดยลำพัง จึงต้องอาศัยความช่วยเหลือจากหน่วยงานหรือองค์กรนอกชุมชนเป็นหลัก ดังจะเห็นจากการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ก็อาศัยงบจากโครงการพัฒนาของหน่วยงานราชการระดับอำเภอ และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นต้น

3. บทบาทในการบริหารและการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

การบริหารและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของคณะกรรมการหมู่บ้าน สามารถแบ่งการพิจารณาเป็นประเด็นย่อยได้คือ

3.1 การจัดเก็บผลประโยชน์ คณะกรรมการหมู่บ้านได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการแทบทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นรายได้จาก การประมูลขายคอกไม้ ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม การขายบัตรนำเที่ยว การให้บริการห้องส้วมและลานจอดรถ จักรยานยนต์ โดยการให้มีการประมูลเป็นรายปี หนึ่งการดำเนินการขายบัตรก็มีระบบจัดการในลักษณะที่ค่อนข้างดี สามารถรับทราบได้แต่มีข้อที่ควรแก้ไขอย่างยิ่ง คือ การไม่มีระบบบัญชีที่เป็นระบบและการเก็บรักษาเงินยังไม่เป็นระบบที่เด่นชัดเท่าใดนัก

3.2 การจัดสรรงบประมาณ คณะกรรมการหมู่บ้านได้จัดสรรผลประโยชน์ที่ได้จากการท่องเที่ยว โดยนำไปใช้จ่ายในการจ้างบุคลากรที่เข้ามาดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น ค่าจ้างคนขายบัตร ค่าไฟฟ้า ค่าตอบแทนมัคคุเทศก์ รวมทั้งจัดสรรให้เป็นค่าอาหารกลางวันแก่เด็กนักเรียนของโรงเรียนในตำบล แต่ก็ไม่สามารถจัดสรรงบประมาณได้หลากหลายกว่าที่เป็นอยู่ อาจเพราะเนื่องจากมีรายได้จาก การท่องเที่ยว น้อยเกินไป

3.3 การรักษากฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว คณะกรรมการหมู่บ้านได้มีการจัดการด้านให้นักท่องเที่ยวรักษากฎระเบียบของการท่องเที่ยว เป็นไปลักษณะที่เหมือนกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เช่น การห้ามดื่มสุรา ห้ามทิ้งขยะ ห้ามกระแทะหินในถ้ำหรือขีดเขียนผนังถ้ำ เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่ามีการจัดการที่ดี เหมาะสมและสามารถให้จัดการการท่องเที่ยวที่สามารถรักษาสภาพแวดล้อมในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวของถ้ำเมืองออนได้ดี

3.4 การบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว

การจัดการด้านการบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว คณะกรรมการหมู่บ้านมีการจัดการให้มีการรักษาความสะอาดในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เช่น การกวาดเก็บขยะ ความสะอาดบริเวณถ้ำ รวมทั้งได้มีการทนุบำรุงรักษาสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ อยู่ในขั้นดี

3.5 การจัดการให้บริการสาธารณูปโภค

การจัดการด้านสาธารณูปโภคในแหล่งท่องเที่ยว ยังขาดการจัดการที่ดี ไม่มีการวางแผนด้านนี้ที่ดีพอ อาจจะมีสาเหตุเนื่องจากขาดแคลนงบประมาณ หรืออาจจะเกิดจากการขาดทักษะในการบริหารในเรื่องนี้ ควรมีการทบทวนแก้ไขรวมทั้งพัฒนาให้เป็นที่เอื้อประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต

4. บทบาทในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว

คณะกรรมการหมู่บ้านยังขาดการวางแผนพัฒนาและการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นระบบ ยังขาดการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างจริงจัง รวมทั้งการวางแผนว่าจะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นไปในแนวทางใด เท่าที่ค้นพบจะเป็นแนวความคิดเห็นของนายราชันย์ กำแพงแก้ว

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผู้จัดการถ้าได้คิดวางแผนดำเนินการแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งคาดว่าอาจจะมีนำไปปรึกษาหารือกันในรูปแบบคณะกรรมการหมู่บ้านในโอกาสต่อไป

5. บทบาทในการจัดสวัสดิภาพและความปลอดภัย

ในการจัดสวัสดิภาพและความปลอดภัยในการท่องเที่ยวของคณะกรรมการหมู่บ้าน พบว่ายังไม่มีการจัดการด้านความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวแต่อย่างใด ไม่ว่าจะเป็นความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ความปลอดภัยจากพืชและสัตว์ในแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ เช่น ไฟฟ้า ดินถล่ม ฯลฯ เป็นต้น มีแต่การจัดการโดยหน่วยราชการส่วนภูมิภาค เช่น สถานีตำรวจ กิ่งอำเภอแม่ออน ได้ส่งเจ้าหน้าที่มาตรวจบริเวณถ้าทุกวัน ๆ ละ 1 ครั้ง ส่วนการป้องกันไฟป่าก็ต้องอาศัยจากหน่วยป้องกันไฟป่า เป็นต้น ไม่ปรากฏว่าคณะกรรมการได้มีการจัดการป้องกันภัยต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นแต่อย่างใด อาจจะมีสาเหตุเพราะว่าบริเวณแหล่งท่องเที่ยวไม่มีภัยจากโจรสลัด ก็เป็นได้

อาจจะสรุปได้ว่าบทบาทในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของคณะกรรมการหมู่บ้าน บ้านสหกรณ์ 2 หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านสหกรณ์ ในการจัดการถ้าเมืองออนเพื่อการท่องเที่ยว นั้น คณะกรรมการหมู่บ้านได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการระดับปานกลาง ก็เพราะว่าคณะกรรมการเพิ่งได้เข้ามาจัดการ โดยใช้เวลาไม่นานนักก็ส่งผลให้การจัดการไม่เป็นไปตามแนวคิดและรูปแบบที่ควรจะเป็น ส่วนข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข ผู้ศึกษาจะได้กล่าวในขั้นตอนต่อไป

7.3 ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวกรณีถ้าเมืองออน กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดการระดับปานกลาง ดังนั้น เพื่อให้การจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยองค์กรของประชาชนหรือองค์กรท้องถิ่นเป็นไปในทางที่เอื้อประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวและเป็นไปในทางที่พึงประสงค์ควรมีการจัดการดังต่อไปนี้

1. ควรให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ตำบลบ้านสหกรณ์ มีส่วนร่วมโดยเข้ามาบริหารจัดการ ในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านสหกรณ์ ยังไม่ได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารและการจัดการถ้าเมืองออน แต่อย่างไรก็ดี เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านความเป็นไปได้ แหล่งท่องเที่ยวเพราะว่าการท่องเที่ยวบริเวณถ้าเมืองออน มีความเป็นมาโดยเป็นการจัดการของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในทัศนะความเห็นของผู้ศึกษา มีความเห็นว่าควรให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เข้ามาบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวบริเวณถ้าเมืองออนแทนคณะกรรมการหมู่บ้าน

(กม.) โดยมีแนวคิดและเหตุผลหลักคือ คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) มีสถานภาพเป็นเพียงองค์กรที่เป็นที่ปรึกษาของผู้ใหญ่บ้านเท่านั้น ความคิดเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านเกี่ยวกับการบริหารหมู่บ้านบางครั้ง บางเรื่อง บางกรณี ก็ไม่ได้รับการยอมรับจากผู้ใหญ่บ้าน อาจจะเป็นเพราะว่าขัดกันเรื่องผลประโยชน์ด้านใดด้านหนึ่งก็เป็นได้ อีกประการหนึ่งคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ไม่มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล (บุคคลตามกฎหมาย) ซึ่งนิติบุคคลสามารถจะทำนิติกรรมทำสัญญาต่าง ๆ ได้ รวมทั้งต้องรับผิดชอบความคิดเห็นที่เกี่ยวข้อทางกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาอีกด้วย ในกรณีการบริหารจัดการถ้ำเมืองออนของคณะกรรมการหมู่บ้าน บ้านสหกรณ์ 2 นั้น ผู้ศึกษาได้พบว่าไม่มีระบบในการจัดการท่องเที่ยวที่คืนัก โดยเฉพาะการบริหารจัดการเรื่องงบประมาณ ทั้งรายรับและรายจ่าย รายรับไม่มีระบบบัญชีที่ประชาชนจะตรวจสอบได้ว่าวันหนึ่ง ๆ มีรายได้เท่าใด มีการนำเก็บรักษาอย่างไร ส่วนด้านรายจ่ายก็เช่นกัน ไม่สามารถตรวจสอบได้ว่ามีการใช้จ่ายกันอย่างไรบ้าง มีแต่เพียงกำหนดว่าจ่ายให้วัดถ้ำเมืองออนเท่าไร จ่ายเงินเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน จ่ายเงินเพื่อเป็นค่าตอบแทนในแต่ละเดือนเท่านั้น ส่วนการเปิดเผยว่ามีเงินเหลือเท่าไร เก็บรักษาไว้ที่ธนาคารไหน ส่วนการจ่ายไปลักษณะอื่น ๆ อย่งไรนั้นประชาชนไม่สามารถที่จะรู้หรือตรวจสอบได้

ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการถ้ำเมืองออนเป็นไปในทางที่เอื้อผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนรวมทั้งสามารถตรวจสอบการจัดการด้านต่าง ๆ ได้ ผู้ศึกษามีความเห็นสมควรโอนกิจการการท่องเที่ยวของถ้ำเมืองออนให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) บ้านสหกรณ์ซึ่งเป็นบ้านสหกรณ์ 2 ตั้งกอดอยู่ ให้ดำเนินการจะเป็นผลดีกว่าที่เป็นอยู่ ผู้ศึกษามีเหตุผลกล่าวคือ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 290 ที่ระบุว่า “เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(1) การจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่อยู่ในเขตพื้นที่

(2) การเข้าไปมีส่วนในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน

(3) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใด นอกเขตพื้นที่ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือสุขภาพหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นองค์การปกครองท้องถิ่นประเภทหนึ่ง ตามนัยแห่งรัฐธรรมนูญ ตามที่กล่าวข้างต้น อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ตามมาตรา 67 (7) มีหน้า

ที่คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาตรา 68 (4) มีอำนาจหน้าที่จัดให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ จากเนื้อสาระที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ที่สามารถจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้ เพราะว่าแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ถือเป็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประเภทหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นทะเล ภูเขา แม่น้ำ ลำธาร หรือถ้ำ เป็นต้น ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ถ้ำเมืองออน เป็นเรื่องของการหารายได้และจ่ายเพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นไปอย่างต่อเนื่อง การที่ให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามาดำเนินการก็เพราะว่า มีกฎระเบียบให้ยึดถือปฏิบัติเช่นระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการงบประมาณขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2541 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน และการตรวจเงินขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2541 ดังนั้นเมื่อองค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามาจัดการแหล่งท่องเที่ยวบริเวณถ้ำเมืองออน ก็จะทำให้มีการจัดการเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รวมทั้งมีข้อต้องให้ปฏิบัติรวมทั้งข้อห้ามมิให้ปฏิบัติ ผู้ศึกษาขอกล่าวถึงเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการรับ รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวคือ เงินที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้รับทุกประเภทต้องนำส่งเป็นรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล เว้นแต่จะกำหนดเป็นอย่างอื่น การจ่ายเงินหรือก่อนนี้ผูกพันทำได้เฉพาะตามความที่กำหนดไว้ในข้อบังคับและคณะกรรมการบริหาร และเจ้าหน้าที่งบประมาณ มีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันในการควบคุมงบประมาณ อนึ่งหากมีการจ่ายเงินไม่ถูกต้อง ให้เจ้าหน้าที่งบประมาณ เจ้าของงบประมาณ ผู้ตรวจฎีกา ผู้อนุมัติฎีกา และผู้จ่ายเงิน ชดใช้เงินคืน จนครบ สำหรับเงินที่ขอเบิกจากหน่วยงานคลังเพื่อการใดให้นำไปจ่ายเฉพาะเพื่อการนั้น จะนำไปจ่ายเพื่อการอื่นมิได้ นอกจากนี้้องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องตรวจการใช้จ่ายงบประมาณจากหลายฝ่าย ดังนี้ได้มีการกำหนดในเรื่องของการตรวจเงิน โดยต้องให้จัดทำบัญชีทะเบียนรายรับ รายจ่าย รวมทั้งบัญชีต่าง ๆ หรือทะเบียนตามที่กำหนด

หัวหน้าหน่วยงานคลังต้องทำรายงานแสดงรายรับรายจ่าย งบทดลองเป็นรายเดือน เสนอประธานกรรมการบริหารเพื่อเสนอนายอำเภอทราบ และทุก 4 เดือนให้หัวหน้าหน่วยงานทำรายงานแสดงกิจการที่ทำไปแล้วแยกประเภทงาน เสนอผ่านหัวหน้าหน่วยงานคลังเพื่อเสนอประธานกรรมการบริหารเสนอต่อนายอำเภอเพื่อรายงานผู้ว่าราชการจังหวัด ให้หัวหน้าหน่วยงานคลังจัดทำงบแสดงฐานะการเงินอื่น ๆ ให้เสร็จสิ้นภายใน 90 วัน นับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ เพื่อส่งให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินภาคตรวจสอบ และประกาศสุดท้ายให้ประกาศสำเนางบแสดงฐานะการเงินและงบอื่น ๆ โดยเปิดเผย ภายใน 60 วัน นับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ และสำเนาให้นายอำเภอทราบ

ตามที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ประชาชนทั่วไปสามารถตรวจสอบการบริหารงานได้ และประการที่สำคัญก็คือ ถ้าหากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวยังอาศัยรายได้ที่ได้จากแหล่งท่องเที่ยวอย่างเดียว ก็อาจทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างเชื่องช้า อาจถึงกับล่าหลังก็เป็นได้ องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถจัดสรรงบประมาณจากแหล่งรายได้อื่นมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง และชอบธรรม และจะนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสมและเอื้อต่อผลประโยชน์ของประชาชนมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

2. ควรปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้ส่งเสริมการท่องเที่ยว ปกติในแต่ละปี คณะกรรมการหมู่บ้าน กรรมการวัดถ้าเมืองออนจะจัดให้มีประเพณีสงกรานต์น้ำพระธาตุนมผาในเดือน 9 เบ็ญ (นับแบบภาคเหนือ) กล่าวคือในประมาณเดือนมิถุนายน 2543 ของทุกปี การประชาสัมพันธ์การเชิญชวนประชาชนทั่วไปให้มาคารวะบูชาพระธาตุนมผาโดยการสงกรานต์น้ำพระธาตุ ก็จะแจ้งข่าวไปยังสถานีวิทยุกระจายเสียงในท้องถิ่น ของจังหวัดเชียงใหม่ให้เดินทางมาร่วมทำบุญแต่ก็ได้กระทำเพียงในวงแคบ เพื่อให้การท่องเที่ยวถ้าเมืองออนเป็นไปในที่เอื้อผลประโยชน์ต่อชุมชน ควรนำประเพณีดังกล่าวมาประสมประสานกับการท่องเที่ยวโดยดำเนินการในรูปลักษณะเทศกาล (Festival) การท่องเที่ยวถ้าเมืองออน โดยผสมผสานระหว่างการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือ กับการท่องเที่ยว ซึ่งผู้ศึกษาคาดว่าจะนำไปสู่การท่องเที่ยวที่พึงประสงค์ต่อไป

3. ควรมีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ให้มีความรู้มีความเชี่ยวชาญ มีศักยภาพที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้ จากการศึกษาพบว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวถ้าเมืองออน จะเป็นประชาชนในพื้นที่ทั้งหมด การประพฤติกติและการปฏิบัติในการท่องเที่ยวอาจจะไม่เป็นตามแบบแผนที่แหล่งท่องเที่ยวควรจะมีการจัดการหรือควรจะมีกฎปฏิบัติ ควรมีการอบรมให้ความรู้เสริมทักษะในการบริการแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งอาจจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวประทับใจและจะเป็นปัจจัยส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านบวกต่อไป

4. ควรมีการขยายแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นปัจจัยจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม จากการศึกษาพบว่ามีทรัพยากรท่องเที่ยวซึ่งอยู่ใกล้เคียงกับถ้าเมืองออน ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวได้ เช่น ถ้ำเวียง ถ้ำเกลบ ถ้ำลม จุดชมวิวซึ่งอยู่ข้างบนของถ้ำ ถ้าหากมีการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ ให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวขึ้นได้ ผู้ศึกษาคาดว่าจะจะเป็นปัจจัยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวจากที่อื่น ๆ ได้เข้ามาเยี่ยมชมมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

5. ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของสภานุชจัดตั้งศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวในแต่ละท้องถิ่นขึ้น เช่น การให้มีศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ซึ่งศูนย์ฯ นี้จะเป็นสถานที่ในการประชาสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ของตนเองเป็นหลัก และในขณะเดียวกันก็เป็นศูนย์ข้อมูลเสริมในการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ท้องถิ่นอื่น ๆ อีกด้วย กรณีการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กิ่งอำเภอแม่อนันต์นั้นมีแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง ถ้าหากมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูล เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแล้ว จะเป็นการส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง เป็นเครือข่ายสามารถจัดการท่องเที่ยวเป็นลักษณะ Package Tour คือสามารถจัดให้นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมธรรมชาติต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึงและเหมาะสมต่อการท่องเที่ยวครั้งหนึ่ง ๆ ศูนย์ข้อมูลที่กล่าวนี้จะต้องดำเนินการโดยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งต้องมีการประสานงานกับภาคเอกชนที่ดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวด้วย ทั้งนี้ ชุมชน ที่มีแหล่งท่องเที่ยวจะได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวด้วย รวมทั้งองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นก็จะได้รับผลประโยชน์หลายรูปแบบเช่น ค่าธรรมเนียมประเภทต่าง ๆ เป็นต้น ผู้ศึกษามีความเห็นว่าถ้าหากมีการดำเนินการในลักษณะที่กล่าวก็จะทำให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นนั้น ๆ มีประสิทธิภาพและจะนำมาซึ่งการท่องเที่ยวที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ไม่มากนักน้อย